

234125 – رامزاندا سەۋەبسىز روزا تۇتمىغان ياكى قەستەن روزىسىنى بۇزۇۋەتكەن كىشىگە شۇ روزىنىڭ قازاسىنى قىلىش كېرەك بولامدۇ؟

سۇئال

بىر كىشى رامزان ئېيىدا سەۋەبسىز روزا تۇتمىغان بولسا ياكى رامزاندا قەستەن روزىسىنى بۇزۇۋەتكەن بولسا، ئۇ كىشىگە ئۆتۈپ كەتكەن كۈنلەرنىڭ روزىسىنىڭ قازاسىنى قىلىش كېرەك بولامدۇ؟

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

رامزان روزىسى ئىسلام ئاساسلىرىدىن بىرىدۇر، مۇسۇلمان كىشىنىڭ سەۋەبسىز روزا تۇتماسلىقى توغرا بولمايدۇ.

رامزاندا روزا تۇتالمىغان ياكى كېسەللىك، سەپەر، ھەيز قاتارلىق شەرتى ئۆزۈرلەر بىلەن روزىسىنى بۇزۇۋەتكەن كىشىگە بارلىق ئۆلىمالارنىڭ بىرلىكى بىلەن تۇتالمىغان روزىنىڭ قازاسىنى قىلىش زۆرۈر بولىدۇ، بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ** تەرجىمىسى: **كىمكى كېسەل ياكى سەپەر ئۈستىدە (يەنى مۇساپىر) بولۇپ (تۇتمىغان بولسا، تۇتمىغان كۈنلەر ئۈچۈن) باشقا كۈنلەردە تۇتسۇن.** [سۈرە بەقەرە 185-ئايەت].

ئەمما رامزان ئېيىدا قەستەن، سەل قاراپ بىر كۈن بولسىمۇ روزا تۇتمىغان ۋە روزا تۇتۇشنى ئەسلا مەقسەت قىلمىغان كىشى ياكى روزىنى نىيەت قىلىپ بولۇپ سەۋەبسىز بۇزۇۋەتكەن كىشى چوڭ گۇناھلاردىن بىرنى سادىر قىلغان بولدى، ئۇ كىشىنىڭ تىزىدىن تەۋبە قىلىشى كېرەك بولىدۇ.

كۆپچىلىك ئۆلىمالار رامزاندا روزا تۇتالمىغانلارنىڭ ئۆتۈپ كەتكەن كۈنلەرنىڭ قازاسىنى قىلىشنى زۆرۈر دەپ قارىدى، بەلكى بەزى كىشىلەر بۇ مەسىلىدە ئۆلىمالارنىڭ بىرلىكىگە كەلگەنلىكىنى بايان قىلدى.

ئىبنى ئابدۇلئەزىز رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "رامزان روزىسىنىڭ پەرزلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ رامزاندا قەستەن روزا تۇتمىغان، ئەسكىلىك قىلىپ ۋە گەدەنكەشلىك قىلىپ تەرك قىلغان كىشى كېيىن تەۋبە قىلسا، ئۇ كىشىگە تۇتالمىغان روزىنىڭ قازاسىنى قىلىش كېرەك بولىدىغانلىقى توغرىسىدا ئىسلام ئۇممىتى بىرلىكىگە كەلدى ۋە كېيىنكىلەرگە شۇنى يەتكۈزدى.

"ئەل ئىستىزكار" 1-توم 77-بەت.

ئىبنى قۇدامە مەقدسى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "بۇ مەسىلىدە ئۆلىمالار ئارىسىدا ئىختىلاپ بارلىقىنى بىلمەيمىز، چۈنكى روزا ئۇ كىشىنىڭ زىممىسىدە قالدى، ئۇنى ئادا قىلىش بىلەن مەسئۇلىيەتنى ئادا قىلغان بولىدۇ، ئەگەر ئادا قىلمىسا ئەسلىدىكى بويىچە زىممىسىدە قالىدۇ." ئەل مۇغنى "4-توم 365-بەت.

دائىمىي كومىتېتى پەتىۋاسى 10-توم 143-بەتتە مۇنداق بايان قىلىنغان: "رامزان روزىسىنىڭ پەرزلىكىنى ئىنكار قىلىپ تۇتمىغان كىشى بارلىق ئۆلىمالارنىڭ بىرلىكى بىلەن كاپىر بولىدۇ، ئەمما ھورۇنلۇق قىلىپ، سەل قاراپ تۇتمىغان كىشى كاپىر بولمايدۇ، لېكىن ئۇ كىشى پەرھىز ئىكەنلىكىگە بىرلىككە كەلگەن ئىسلام ئاساسلىرىدىن بىرىنى تەرك قىلىش بىلەن چوڭ خەتەرنىڭ ئۈستىدە بولۇپ قالدى، بۇ كىشى ھۆكۈمەت رەھبەرلىرى تەرىپىدىن ئەدەپلىنىش ۋە جازالىنىشقا لايىق بولىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭغا ئوخشاش كىشىلەرگە ئاگاھلاندىرۇش بېرىلىدۇ، بەزى ئۆلىمالار ئۇ كىشى كاپىر بولىدۇ، ئاللاھ تائالاغا تەۋبە قىلىش بىلەن بىرگە تەرك قىلغان روزىنىڭ قازاسىنى قىلىدۇ دەيدۇ."

شەيخ ئىبنى باز رەھىمەھۇللاھدىن: "ئون يەتتە ياشقا كىرگەن، رامزاندا شەرىئى ئۆزۈرسىز ۋە ھېچ قانداق سەۋەبسىز روزىسىنى بۇزۇۋەتكەن كىشى قانداق قىلىدۇ؟ ئۇ كىشىگە شۇ كۈنلۈك روزىنىڭ قازاسىنى قىلىش كېرەك بولامدۇ؟ دەپ سورالغاندا، شەيخ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېگەن: "شۇنداق دېگەن: شۇ كۈنلۈك روزىنىڭ قازاسىنى قىلىش كېرەك بولىدۇ، سەل قاراپ روزىنى بۇزۇۋەتكەنلىكى ئۈچۈن ئاللاھ تائالاغا تەۋبە قىلىشى كېرەك. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامدىن بايان قىلىنغان: **كىمكى رامزاندا ساق تۇرۇپ، رۇخسەتسىز بىر كۈنلۈك روزىسىنى بۇزىۋىتىدىكەن، ئۇ كىشى يىل بويى روزا تۇتسىمۇ ئۇ كۈنلۈك روزا ئادا بولمايدۇ** دېگەن ھەدىس زەئىپ بولۇپ، ئۆلىمالار ئۇ ھەدىسنىڭ ئىسنادى مۇستەھكەم بولمىغانلىقى ئۈچۈن سەھى ئەمەس دەپ قارىغان." [نۇرۇن ئەلەددەرىبى پەتىۋالىرى "16 -توم 201-بەت].

بەزى ئۆلىمالار رامزان روزىسىنى قەستەن تەرك قىلغان كىشىگە ئۇ كۈننىڭ روزىسىنىڭ قازاسىنى تۇتۇش كېرەك بولمايدۇ بەلكى نەپلە روزىنى كۆپ تۇتۇشى كېرەك دەيدۇ، بۇ زاھىرىي مەزھەپ ئالىملىرىنىڭ قارىشى، شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھ ۋە شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھمۇ بۇ قاراشنى تاللىغان.

ھاپىز ئىبنى رەجەپ ھەنبەلى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "زاھىرىي مەزھىپىدە ياكى ئۇ مەزھەبتىكى كۆپچىلىك ئۆلىمالارنىڭ قارىشىدا، قەستەن روزا تۇتمىغان كىشىگە ئۇنىڭ قازاسىنى قىلىش كېرەك بولمايدۇ، ئىمام شافىئىنىڭ ئىراقتىكى ھەمراھى ئابدۇررەھماندىن ۋە شافىئىنىڭ نەۋرىسىدىنمۇ بۇ قاراش بايان قىلىنغان، بۇ ئەبۇبەكرى ئەل ھۇمەيدىنىڭمۇ ناماز ۋە روزا توغرىسىدىكى قارىشى بولۇپ، ئۇ كىشىنىڭ قارىشىدىمۇ: ناماز بىلەن روزىنى قەستەن تەرك قىلغان كىشى قازاسىنى قىلىشىمۇ كۇپايە قىلمايدۇ، ھەنبەلى مەزھىپىدىكى ئىلگىرىكى ئۆلىمالارنىڭ بىر قىسمىمۇ مۇشۇنداق سۆزنى قىلغان، ئۇلارنىڭ جۈملىسىدىن: جەۋزىجانى، ئەبۇ مۇھەممەد ئەل بەرىبھارى ۋە ئىبنى بەتتە قاتارلىقلار." "پەتھۇل بارى" 3-توم 355-بەت.

شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئۇزۇرسىز قەستەن قىلغان كىشى ناماز بولسۇن ياكى روزا بولسۇن قازاسىنى قىلمايدۇ ۋە قىلسىمۇ دۇرۇس بولمايدۇ". [تختىيات ئەل پىقھىيە"460-بەت].

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئەسلى پەرز بولغان رامزان روزىسىنى قەستەن، ئۇزۇرسىز تەرك قىلغان بولسا، كۈچلۈك قاراشتا ئۇ كىشىگە قازاسىنى قىلىش لازىم كەلمەيدۇ، چۈنكى ئۇ كىشى قازاسىنى قىلىش بىلەن ھېچ نەرسىگە ئېرىشەلمەيدۇ، ئۇ كىشىدىن ۋاقتىدا قىلمىغان ئەمەل قوبۇل قىلىنمايدۇ، بۇنىڭدىكى قائىدە: مەلۇم ۋاقتى بەلگىلەنگەن ھەرقانداق بىر ئىبادەتنى ئۇزۇرسىز بەلگىلەنگەن ۋاقتىدىن كېچىكتۈرسە، ئۇ ئىبادەتنى كېيىن قىلسا قوبۇل قىلىنمايدۇ". [پەتۋالار مەجمۇئەسى"19 - توم 79-بەت].

سۆزىمىزنىڭ خۇلاسسىسى: كىمكى رامزاندا مەلۇم كۈنلەردە قەستەن روزا تۇتمايدىكەن، كۆپچىلىك ئۆلىمالار: ئۇ كىشى قەستەن روزا تۇتمىغان كۈنلەرنىڭ قازاسىنى قىلىشى كېرەك دەيدۇ، يەنە بىر قىسىم ئۆلىمالار: قەستەن تۇتمىغاندىن كېيىن قازاسىنى قىلىش كېرەك بولمايدۇ، چۈنكى روزا دېگەن ۋاقتى بېكىتىلگەن ئىبادەت بولۇپ، ئۇنىڭ ۋاقتى ئۆتۈپ كەتتى دەيدۇ، كۆپچىلىك ئۆلىمالارنىڭ قارىشى كۈچلۈك ۋە توغرىغا يېقىندۇر، چۈنكى روزا دېگەن ئىنساننىڭ زىممىسىدە بېكىتىلگەن ئىبادەت بولۇپ، ئۇنى ئادا قىلمىغۇچە چۈشۈپ كەتمەيدۇ. ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.